

บทที่ 8

สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง ลำพวน: การวิเคราะห์การสื่อสารกับการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยพบว่า การขับลำพวน ของชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ ในปัจจุบันกำลังลดบทบาทไปจากสังคมชาวไทยพวนในปัจจุบัน อีกทั้งยังขาดการสืบทอดจากคนพวนรุ่นใหม่อย่างจริงจัง จึงทำให้การขับลำพวนจากที่เคยได้รับความนิยมในอดีต และมักจะถูกนำเข้าไปมีส่วนร่วมในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของชาวไทยพวน ในฐานะนันทนาการเพียงอย่างเดียวของคนพวนที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์กำลังเริ่มสูญหาย และกำลังลดบทบาทหน้าที่ลง ถึงแม้ในปัจจุบันผู้นำชุมชนไทยพวนจะได้พยายามนำการขับลำพวนไปสร้างหรือผลิตซ้ำบนพื้นที่การสื่อสารรูปแบบอื่นๆ ซึ่งยังคงเป็นเพียงการนำลำพวนไปแสดงให้เห็นถึงสัญลักษณ์แห่งความเป็นคนพวนเท่านั้น แต่ขาดซึ่งการเสริมแรงหรือสร้างพลังเพื่อนำไปสู่การสืบทอดลำพวนให้อยู่กับสังคมไทยพวน และเป็นสื่อพื้นบ้านที่บ่งชี้ถึงควมมีตัวตนของชาวไทยพวนบนผืนแผ่นดินไทย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อหาหนทางในการธำรงรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมของชาวไทยพวน ประเภท “ลำพวน” เพื่อให้ได้คำตอบหรือแนวทางในการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดทางวัฒนธรรมของสื่อพื้นบ้านดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสถานภาพของลำพวน ศิลปินผู้แสดง เนื้อหาที่ถูกนำเสนอ ช่องทางที่ถูกใช้เพื่อนำเสนอ และผู้รับสาร หรือผู้ชม ผู้ฟัง
2. เพื่อศึกษาการสื่อสารกับการสืบทอดลักษณะผ่านสื่อพื้นบ้านลำพวน
3. เพื่อศึกษาสถานภาพและการเปลี่ยนแปลงของลำพวนจากอดีตถึงปัจจุบัน
4. เพื่อศึกษาและพัฒนาแนวทางในการสืบทอด อนุรักษ์สื่อพื้นบ้านชนิดนี้ให้ดำรงอยู่ภายใต้บริบทของสังคมในปัจจุบัน

ผู้ศึกษาได้วางกรอบของการศึกษาโดยใช้แนวคิด เรื่องการผลิตซ้ำเพื่อการสืบทอดทางวัฒนธรรม ของสำนักทฤษฎีสายวัฒนธรรมศึกษา (Cultural studies theory) ตามแนวทางของ เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ (Raymond Williams) ที่กล่าวว่า เมื่อมีการผลิตวัฒนธรรมใดขึ้นมาแล้ว จำเป็นต้องผลิตซ้ำสืบทอดอยู่เสมอ จึงจะเป็นหลักประกันความต่อเนื่องยาวนาน โดยได้นำมาประยุกต์อธิบายว่า ในขณะที่ทุกวันปฏิบัติการทางสังคมจะก่อให้เกิดวัฒนธรรมผ่านสื่อต่างๆ อยู่ตลอดเวลา แต่ในระยะยาวแล้วจะมีเพียงบางวัฒนธรรมเท่านั้น ที่จะได้รับการสืบทอดอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ประเภทของปฏิบัติการทางวัฒนธรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ วัฒนธรรมหลัก

(Dominant Culture) วัฒนธรรมที่ตกค้างมาจากอดีต (Residual Culture) ซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับวัฒนธรรมหลัก และวัฒนธรรมที่กำลังก่อตัวขึ้นใหม่ (Emergent Culture) ซึ่งเป็นผลรวมระหว่างวัฒนธรรม 2 ประเภทแรกนั่นเอง

นอกจากนี้ผู้ศึกษายังได้อาศัยแนวคิดเรื่อง ต้นไม้แห่งคุณค่าในการปรับประยุกต์สื่อพื้นบ้าน ตามที่ กาญจนา แก้วเทพ นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ได้เสนอว่า ในการสืบทอดนั้น จะมีแนวทางใดบ้าง เช่น ในการสืบทอดตัวศิลปิน จะมีกระบวนการอย่างไร เพื่อจะสืบทอดออกมาเป็นศิลปินให้ครบเครื่องเรื่องศิลปิน คือ ตั้งแต่ดอก ใบ ลำต้น มาจนกระทั่งรากแก้วได้ เพราะรากแก้วเป็นส่วนที่ยังลึกและเป็นหลักประกันความมั่นคงถาวรของสื่อพื้นบ้าน ตลอดจนจากการศึกษาในเบื้องต้น ทำให้ผู้ศึกษาเห็นว่าการขับลำพวนเป็นสิ่งที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของความเป็นคนพวนที่เด่นชัด และผู้นำชุมชน ชาวไทยพวนในอำเภอบ้านหมี่ ได้เห็นว่าลำพวนเป็นสื่อพื้นบ้านที่เป็นนันทนาการเพียงอย่างเดียวของคนพวน ผู้ศึกษาจึงนำแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ตามแนวทางของสำนักวัฒนธรรมศึกษา ที่มักจะตั้งคำถามในการวิเคราะห์ปัญหาที่ว่า เรากลายมาเป็นตัวเราในวันนี้ได้อย่างไร ตัวตนของเราถูกผลิตขึ้นมาได้อย่างไร และเราสามารถระบุชี้ (Identify) ความเป็นเรา (เช่น เป็นผู้ชายหรือผู้หญิง คนขาวหรือคนดำ คนหนุ่มหรือคนแก่ หรือการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น) ได้อย่างไร สำหรับเหตุผลที่ผู้ศึกษาเลือกใช้แนวคิดทั้ง 3 เป็นกรอบในการศึกษานั้น เนื่องจากมีความเชื่อว่า หากลำพวนได้รับการสืบทอดให้ดำรงอยู่คู่กับสังคมไทยพวนในปัจจุบันและอนาคตแล้ว ซึ่งนั่นจะเป็นสิ่งที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ของชาวไทยพวนเอง และอัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นผ่านการขับลำพวนนี้ จะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงควมมีตัวตนของชาวไทยพวน บนผืนแผ่นดินไทยต่อไป

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงได้ออกแบบการวิจัยเพื่อศึกษาปรากฏการณ์ของสื่อพื้นบ้านลำพวน ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ทั้งจากกลุ่มของหมอลำพวน หมอแคนพวน ผู้นำชุมชนไทยพวน และเยาวชนไทยพวน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกแบบเจาะจงทั้งหมด เป็นกลุ่มตัวอย่างที่สามารถให้คำตอบและสร้างความกระจ่างในประเด็นคำถามได้ (Key Informants) โดยตรวจสอบจากประวัติด้านประสบการณ์ และความใกล้ชิดเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับการขับลำพวน และจากการยืนยัน เสนอแนะโดยกลุ่มตัวอย่างท่านอื่นๆ ด้วยกันเอง นอกจากการสัมภาษณ์เจาะลึกแล้ว ผู้ศึกษายังค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลและหลักฐานต่างๆ เช่น หนังสือ รายงานการวิจัย อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ประกอบกับการศึกษาด้วยวิธีสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (participation observation) โดยตัวผู้ศึกษาเองที่เป็นลูกหลานชาวไทยพวน ในจังหวัดลพบุรีเช่นกัน จึงทำให้

ผู้ศึกษาได้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวกับลำพวนอยู่บ้าง ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ผู้ศึกษาได้ทำความเข้าใจกับบริบทต่างๆ ของลำพวนได้มากยิ่งขึ้น

สรุป

สำหรับบทสรุปของการศึกษาเรื่อง ลำพวน: การวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารกับการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดทางวัฒนธรรมของชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ผู้ศึกษาได้ข้อสรุปในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. บริบทชุมชนชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่

ชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ ในอดีตมีการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนเองได้อย่างชัดเจน ผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมและประเพณีที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ตั้งแต่ครั้งเมื่อตั้งถิ่นฐานอยู่ที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีการเลือกสรรประเพณีและวัฒนธรรมบางอย่างเข้ามาปรับใช้ในประเทศไทย ภายใต้บริบทของอำเภอบ้านหมี่ เช่น ประเพณีกำฟ้า ประเพณีเสอกระจาด เป็นต้น ซึ่งการเลือกสรรประเพณีของชาวไทยพวน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือแสดงถึงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ให้มีความแตกต่างจากวัฒนธรรมหลักในอำเภอบ้านหมี่ เป็นการแสดงถึงการมีตัวตนบนผืนแผ่นดินไทย และจะเห็นได้ว่าประเพณีที่ถูกเลือกนำมาปฏิบัติโดยชาวไทยพวนอำเภอบ้านหมี่นั้น เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งอย่างไรก็ตามบางประเพณีที่ปรากฏนั้นเป็นการผสมผสานหรือควบคู่กันระหว่างศาสนาพุทธและความเชื่อเรื่องผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เหนี่ยวนำชาติ เช่น พิธีเลี้ยงผีปู่ตา พิธีบุญกำฟ้า พิธีแห่นางแมว เป็นต้น หรือแม้แต่ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและเกษตร ซึ่งเหตุผลในการเลือกประเพณีต่างๆ ที่กล่าวมานี้อาจเนื่องมาจากมีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมหลักของอำเภอบ้านหมี่ ซึ่งเป็นสังคมของชาวไทยพุทธ รวมทั้งสังคมไทยมีพื้นฐานความเชื่อเรื่องสิ่งลี้ลับมาแต่เดิมอยู่แล้ว ประเพณีที่ชาวไทยพวนเลือกนำมาปฏิบัตินั้นก็จึงมิใช่สิ่งแปลกปลอมภายใต้วัฒนธรรมหลัก และกลายเป็นความกลมกลืนหรือเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในอำเภอบ้านหมี่ และยิ่งไปกว่านั้นชาวไทยพวนเองยังได้เลือกเปิดรับวัฒนธรรมอื่น ซึ่งเป็นวัฒนธรรมหลักของสังคมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยพวน โดยมีการประยุกต์ให้เข้ากับวิถีชีวิตของชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ ถึงแม้ความเข้มข้นของวัฒนธรรมที่หยิบนำมาจากบ้านเมืองเดิมในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะมีความเข้มข้นลดลงก็ตาม แต่นั่นได้แสดงถึงความผสมกลมกลืนเพื่อต่อรอง

ความหมายและดำรงไว้ซึ่งความอยู่รอด ที่ยังคงได้แสดงถึงอัตลักษณ์และควมมีตัวตนของชาว
ไทยพวนอำเภอบ้านหมี่ในลักษณะพบกันครึ่งทาง

อย่างไรก็ตามเมื่อมีวัฒนธรรมประเพณีที่ถูกเลือกสรรเพื่อนำมาเป็นเครื่องแสดงถึง
อัตลักษณ์และควมมีตัวตนแล้ว ยังคงมีวัฒนธรรมและประเพณีบางอย่างที่ถูกมองข้ามไปและ
ไม่ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องต่อรองความหมายเพื่อสร้างควมมีตัวตนของคนพวนในอำเภอบ้านหมี่
ซึ่งนั่นบ่งบอกถึงความต่างที่มีอาจหาจุดนัดพบกันได้ระหว่างวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมดั้งเดิม
ของชาวไทยพวนเอง นอกจากนี้แล้ว พบว่ายังมีปัจจัยภายนอกอื่นๆ อีกที่ส่งผลกระทบต่อการ
เปลี่ยนแปลงไปของวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยพวนในอำเภอบ้านหมี่ โดยเฉพาะปัจจัยจาก
การทำให้ทันสมัยหรือความเป็นโลกาภิวัตน์ ที่ส่งผลกระทบต่อชาวไทยพวนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแบบ
การดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันภายใต้บริบทของวัฒนธรรมหลักที่เข้ามา
แทรกซึมวัฒนธรรมของชาวไทยพวนที่จัดเป็นวัฒนธรรมรอง จึงส่งผลให้ประเพณีต่างๆ ของชาว
ไทยพวนเริ่มลดบทบาทลงในชีวิตประจำวัน ซึ่งพบว่าประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยพวนได้
ถูกลดทอนและย่อส่วนทั้งในด้านรูปแบบและความหมายไปจากเดิม แต่ภายใต้การเกาะเกี่ยวกัน
อย่างเป็นกลุ่มก้อนและสร้างเครือข่ายระหว่างกัน ทำให้ชุมชนไทยพวนอำเภอบ้านหมี่ ยังคงมี
ศักยภาพในการต่อรองกับกระแสภายนอกได้ด้วยการพยายามประกอบสร้างและรื้อฟื้นวัฒนธรรม
ของตนขึ้นมาอีกครั้งผ่านพื้นที่ต่างๆ ที่อยู่ในรูปขององค์กรชุมชน เช่น สภาวัฒนธรรมของชาว
ไทยพวนในเกือบทุกตำบลของอำเภอบ้านหมี่ ที่มีชาวไทยพวนอาศัยอยู่ ซึ่งสำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและสภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีเป็นผู้ให้การสนับสนุน แสดงให้
เห็นถึงรูปแบบของการดำรงรักษาวัฒนธรรมภายใต้อำนาจของรัฐมากกว่าด้วยตัวของชุมชนเอง
ซึ่งทำให้ยังคงปรากฏรูปแบบของวัฒนธรรมไทยพวน ที่อาจมีรูปลักษณะที่บิดเบี้ยวไปจากอดีต
อยู่บ้าง แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งแก่นของอัตลักษณ์ชาวไทยพวนที่โดดเด่นอยู่ เช่น ภาษา และประเพณี
กำฟ้า ที่ยังคงปฏิบัติสืบทอดต่อเนื่องกันมา

ในทางตรงกันข้ามบางวัฒนธรรม ประเพณี ที่ไม่สามารถรื้อฟื้นและประกอบสร้าง
ความหมายขึ้นมาใหม่ภายใต้บริบทของความทันสมัยได้ จึงเหลือเพียงภาพแห่งความทรงจำที่
ถูกเล่าและถ่ายทอดสู่ลูกหลาน ในรูปแบบซากทางวัฒนธรรม เช่น ที่ตำบลบ้านทรายได้จัดตั้ง
พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไทยพวนขึ้น เพื่อรวบรวมมรดกวัฒนธรรมที่สูญสลายไว้ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึง
สัญลักษณ์แห่งการดิ้นรนวิถีทางสุดท้ายของชาวไทยพวนที่จะดำรงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ที่สูญหาย
เหล่านั้น

ทั้งนี้ ไม่เพียงวัฒนธรรมที่ยังดำรงอยู่ของชาวไทยพวน วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลง และวัฒนธรรมที่สูญหายแล้ว ยังมีวัฒนธรรมบางอย่างที่อยู่ท่ามกลางวิถีทางดังกล่าว ซึ่งวัฒนธรรมเหล่านี้ในอดีตมีอิทธิพลและทำหน้าที่อย่างหลากหลายภายใต้บริบทเดิมของชาวไทยพวน แต่ในปัจจุบันหน้าที่บางอย่างของวัฒนธรรมนั้น ได้ถูกมองข้ามหรือลดบทบาทไปภายใต้บริบทในปัจจุบัน ดังเช่นการขับลำพวนซึ่งในอดีตเป็นประเพณีและวัฒนธรรม ในรูปแบบของนันทนาการที่ชาวไทยพวน เลือกลงเรือให้ทำหน้าที่ภายใต้พิธีกรรมหรือกิจกรรมอันหลากหลาย เช่น ในงานศพ งานบวช งานแต่งงาน และประเพณีบุญก้ำฟ้า เป็นต้น แต่ในปัจจุบันหน้าที่ของลำพวนภายใต้บริบทดังกล่าวได้ลดบทบาทลงไปอย่างมาก ถึงแม้พิธีกรรมต่างๆ ยังคงมีอยู่ในปัจจุบันแต่กลับไม่พบลำพวนในพิธีกรรมเหล่านั้น ดังเช่นแต่ก่อน

จากการศึกษาบริบทชุมชนชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ พบว่า ลักษณะการพบกันของวัฒนธรรมหลักจากภายนอกหรือกระแสการพัฒนากับวัฒนธรรมในชุมชนของชาวไทยพวนนั้นมีลักษณะผสมกันไป คือ แบบแผนการเลือกรับไว้ทั้ง 2 วัฒนธรรม (Addition) ซึ่งอนุมานได้ว่าชุมชนไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จะต้องมีทุนทางสังคมมากพอที่จะหล่อเลี้ยงวัฒนธรรมทั้งสองไว้ได้อย่างเต็มรูปแบบ แต่อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์เบื้องต้นกรณีของลำพวนนั้น มีแบบแผนของการเลือกรับไว้ทั้ง 2 วัฒนธรรมเช่นกัน แต่ในอนาคตหากต้นทุนดังกล่าวของชุมชนลดลง อาจส่งผลกระทบต่ออนาคตและการดำรงอยู่ของลำพวนได้เช่นกัน

2. คุณลักษณะลำพวนของชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะของลำพวน อำเภอบ้านหมี่ ตามองค์ประกอบด้านการสื่อสาร และด้านคุณค่าและความหมาย ทำให้เห็นถึงรายละเอียด ตลอดจนสถานภาพขององค์ประกอบต่างๆ ในภาพรวมที่มีอยู่ในอดีตและดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน ว่าในขณะนี้ ลำพวนมีคุณลักษณะอย่างไร ซึ่งพบว่ามีความหลากหลายประการที่ส่งสัญญาณว่ากำลังมีปัญหาหรือชะตากรรมที่ไม่ดีนัก เช่น ดัชนีหมอลำและหมอลำแคนอาชีพ ที่พบว่าในปัจจุบัน อำเภอบ้านหมี่ เหลือหมอลำและหมอลำแคน เพียงประเภทละ 1 คน ซึ่งขณะนี้ก็มีอายุเลย 80 ปี แล้ว แต่อย่างไรก็ดีพบว่ายังมีหมอลำและหมอลำแคนสมัครเล่นประจำอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ บางเช่นกัน หรือแม้แต่ผู้ชมหรือผู้ดูรุ่นใหม่ที่มีการหดตัวเป็นอย่างมาก ซึ่งหมายความว่าเด็กและเยาวชนไทยพวนในปัจจุบันไม่สนใจการขับลำพวน ทั้งในฐานะผู้ชมและผู้สืบทอด ลักษณะเช่นนี้เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงอนาคตและเส้นทางของลำพวน ได้ว่าอาจกำลังเดินเข้าสู่ภาวะการสูญหาย

จากการศึกษาคุณลักษณะของลำพวนในอำเภอบ้านหมี่ พบว่า มีปัจจัยจากทั้งภายในและภายนอกของลำพวนที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาของลำพวนที่สำคัญได้ 7 ประการ โดยเป็นปัจจัยภายใน

3 ประการ ได้แก่ สื่อพื้นบ้านลำพวนมีลักษณะอนุรักษ์นิยมสูง คือ เป็นสื่อที่มีการปรับตัวได้ยาก ภายใต้บริบทสังคมปัจจุบัน หมอลำและหมอแคนเริ่มลดจำนวนลง โดยเฉพาะหมอลำอาชีพและหมอแคนอาชีพในอำเภอบ้านหมี่ ที่ยังมีชีวิตอยู่เพียงอย่างละ 1 ท่าน ประกอบกับไม่มีการสร้างหมอลำรุ่นใหม่ขึ้นมาทดแทน และปัจจัยภายในอีกประการหนึ่ง คือ ผู้ชมทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ลดจำนวนลง ไม่ได้รับความนิยมนอย่างเช่นในอดีต

สำหรับปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อปัญหาของลำพวนที่สำคัญมี 4 ประการ ได้แก่ อิทธิพลด้านภาษา ซึ่งในปัจจุบันชาวไทยพวนมีการส่งลูกหลานเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนมากขึ้นกว่าแต่ก่อน จึงทำให้มีการใช้ภาษาไทยกลางมากกว่าภาษาไทยพวน อันส่งผลต่อทักษะและความเข้าใจต่อการฟังลำพวน และการขับลำพวนของชาวไทยพวนในปัจจุบัน และปัจจัยภายนอกประการที่สอง คือ การเกิดสื่อบันเทิงสมัยใหม่ขึ้น ทำให้ชาวไทยพวนมีทางเลือกในการเปิดรับสื่ออื่นๆ มากขึ้น และเป็นสื่อบันเทิงที่อยู่ในความนิยมของชาวไทยพวนและผู้คนทั่วไปในสังคม ส่วนปัจจัยประการที่สาม คือ การแต่งงานระหว่างชาติพันธุ์ของชาวไทยพวน และเชื้อสายอื่นๆ ซึ่งส่งผลต่อการถูกกลืน และการผสมผสานทางวัฒนธรรม ทำให้ชาวไทยพวนมีความสนใจในวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนลดลง เนื่องจากมีสมาชิกที่มีชาติพันธุ์อื่นๆ รวมอยู่ในครอบครัวด้วย ซึ่งต่างจากในอดีตที่ชาวไทยพวนมักแต่งงานกับชาวไทยพวนด้วยตนเอง และปัจจัยภายนอกประการสุดท้าย ที่ส่งผลต่อปัญหาของลำพวน คือ วิถีชีวิตของคนพวนในปัจจุบันที่เปลี่ยนไปตามกระแสการพัฒนา ทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตและการสร้างสุนทรียะหรือนันทนาการต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นด้วย

3. การดำรงอยู่และความเปลี่ยนแปลงของลำพวน อำเภอบ้านหมี่

จากการศึกษา การดำรงอยู่และความเปลี่ยนแปลงของลำพวน อำเภอบ้านหมี่ ด้านองค์ประกอบการสื่อสาร อันได้แก่ ศิลปินหรือหมอลำและหมอแคน เนื้อหาของบทขับลำพวน ช่องทางหรือโอกาสในการขับลำพวน และผู้ชม/ผู้ฟังลำพวน พบผลการศึกษาดังนี้

1) หมอลำและหมอแคน

การขับลำพวนนั้นมีลักษณะเฉพาะของสื่อพื้นบ้าน ที่หมอลำและหมอแคนต้องอาศัยทั้ง “พรแสวง” และ “พรสวรรค์” ซึ่งทำให้มีความยากต่อการสืบทอดหมอลำและหมอแคน โดยในปัจจุบันพบว่าหมอลำอาชีพผู้หญิงของอำเภอบ้านหมี่ มีเพียงแม่สมทบ ศรีสุพรรณ ซึ่งปัจจุบันอายุ 82 ปี เพียงคนเดียว ส่วนหมอลำผู้ชายของอำเภอบ้านหมี่ นั้นได้เสียชีวิตไปหมดแล้ว จึงกล่าวได้ว่าในอำเภอบ้านหมี่มีหมอลำพวนอาชีพเหลือเพียงคนเดียว แต่ทั้งนี้ยังสามารถพบหมอลำสมัครเล่น ทั้งชายและหญิงในแทบทุกหมู่บ้านไทยพวนของอำเภอบ้านหมี่ โดยส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 60 ปี

ขึ้นไป ส่วนหมอแคนอาชีพในอำเภอบ้านหมี่นั้น ในปัจจุบันมีเพียงพ่อโพธิ์ อันทะชัย ที่มีอายุมากกว่า 80 ปี แล้วเพียงคนเดียวเช่นกัน

ด้วยความยากของการขับลำพวนที่หมอลำต้องมีทั้ง “พรแสวง” และ “พรสวรรค์” ประกอบกัน รวมถึงตัวหมอแคนที่ต้องฝึกเป่าแคนทำนองพวนที่มีลักษณะเฉพาะ ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการสร้างหมอลำและหมอแคนในการขับลำพวนขึ้น โดยเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีกิจกรรมอย่างอื่นที่ให้ความสนใจมากกว่า เช่น การไปโรงเรียน การเรียนพิเศษ หรือกิจกรรมนันทนาการอื่นๆ ซึ่งส่งผลต่อเวลาและโอกาสในการสร้างความสนใจต่อลำพวน หรือเห็นว่าลำพวนไม่น่าสนใจในยุคสมัยปัจจุบันแล้ว จึงไม่สนใจฝึกฝนการขับลำพวนและการเป่าแคน

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า ยังมีเด็กและเยาวชนบางกลุ่มที่ให้ความสนใจในการขับลำพวนอยู่บ้าง และสามารถขับลำพวนในลักษณะสมัครเล่นได้ แต่ทั้งนี้ ภารกิจหลักทางสังคมของเยาวชนไทยพวนเหล่านี้ยังต้องศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาซึ่งส่วนหนึ่งเดินทางเข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานคร จึงทำให้น่าเห็นใจจากการขับลำพวนไป

2) เนื้อหาในการขับลำพวน

เนื้อหาในการขับลำพวนมี 2 ลักษณะ คือ เนื้อหาที่นำมาจากตำนานหรือนิทานพื้นบ้านที่บันทึกไว้ในหนังสือผูกหรือเล่าสืบต่อกันมา และเนื้อหาที่หมอลำเป็นผู้ประดิษฐ์คิดขึ้นเองตามสถานการณ์หรืองานพิธี ซึ่งในมุมมองของอดีตและปัจจุบันเป็นที่น่าสังเกตว่า เนื้อหาทั้งสองประเภทของลำพวน เป็นเนื้อหาที่มีความไพเราะมีคุณค่าทางภาษา วรรณศิลป์ แต่เนื้อหาที่ถูกแต่งขึ้นโดยหมอลำอาชีพในอดีตนั้น ไม่ได้รับการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางในการฝึกฝนหมอลำสมัครเล่น ซึ่งการไม่บันทึกกลอนลำพวนไว้อย่างเป็นทางการนั้น ทำให้เนื้อหาของลำพวนมีโอกาสสูญหายไปได้อย่างมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะหมอลำพวนรุ่นเก่ามักไม่ได้เข้าเรียนในระบบการศึกษา ตามการวิเคราะห์บริบททางสังคมของชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ ที่แสดงให้เห็นว่าชาวไทยพวนสมัยก่อนไม่นิยมส่งลูกเข้าเรียนในระบบโรงเรียน จึงทำให้ขาดทักษะในการเขียนหรือการบันทึกเนื้อหาลำพวนที่ตนได้คิดและประดิษฐ์ขึ้นมา

เมื่อเนื้อหาซึ่งใช้ในการลำไม่ได้ถูกบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรส่งผลให้เนื้อหาที่มีความไพเราะเกิดการสูญหาย และส่งผลถึงปัจจุบันจากการขาดแนวทางในการสร้างสรรค์เนื้อหาที่มีคุณค่า มีความไพเราะ เป็นที่ดึงดูดใจผู้ชม ผู้ฟัง ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งของความยากลำบากในการศึกษาเนื้อหาของลำพวนเพื่อใช้ในการสืบทอดในปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามเนื้อหาของลำพวนนั้นจัดเป็นองค์ประกอบที่ยืดหยุ่นที่สุดของการขับลำพวน เนื่องจากเนื้อหาเป็นสิ่งเดียวที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามยุคสมัย โดยศิลปินเชื่อว่าการปรับเนื้อหานั้นจะไม่ส่งผลกระทบต่อ

อัตลักษณ์ความเป็นคนพวณที่แสดงออกผ่านลำพวน ซึ่งในอดีตเองการขับลำพวนที่มีเนื้อหาจากการด้นสดของหมอลำก็มีลักษณะยืดหยุ่นไม่ตายตัวและขึ้นอยู่กับงานที่ไปแสดงหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว

3) โอกาสและสถานที่ในการขับลำพวน

โอกาสในการแสดงการขับลำพวนนั้น จะปรากฏอยู่ตามงานพิธีต่างๆ ของชาวไทยพวนไม่ว่าจะเป็น งานบวช งานแต่งงาน งานศพ ทอดกฐิน แต่ในปัจจุบันกลับพบว่าภายใต้งานพิธีดังกล่าว แทบไม่ปรากฏการแสดงขับลำพวนร่วมอยู่ภายในงานเหล่านั้นเลย นั่นอาจจะเป็นผลมาจากบริบททางสังคมของอำเภอบ้านหมี่ ที่เปิดรับวัฒนธรรมและความทันสมัยเข้ามา ทำให้เกิดสื่อหรือนันทนาการในรูปแบบใหม่ซึ่งสามารถสร้างความน่าสนใจได้มากกว่าจึงทำให้ความสนใจลำพวนของชาวไทยพวนรุ่นใหม่ ในอำเภอบ้านหมี่ ลดน้อยลงจึงไม่มีความจำเป็นในการนำลำพวนเข้ามาร่วมในงานพิธีต่างๆ อย่างในอดีตอีกต่อไป แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะไม่มีการแสดงขับลำพวนในงานดังกล่าว แต่ในบางครั้งเจ้าภาพที่ชื่นชอบลำพวนอาจนำการบันทึกเสียงการขับลำพวนในรูปแบบเทปบันทึกเสียงหรือซีดีรอมเปิดแทนภายในงานบ้าง

สำหรับช่องทางหรือพื้นที่ใหม่ในการขับลำพวนในปัจจุบัน ได้ขยายขยายจากงานพิธีหรือวิถีปฏิบัติประจำวันของชาวไทยพวน มาสู่การเลือกบรรจุการขับลำพวนลงไปในงานประเพณีที่สำคัญ ซึ่งชาวไทยพวนได้เลือกให้เป็นประเพณีที่ถูกรับรองให้มีความหมายร่วม ย่อส่วน ลดทอนรายละเอียด และนำประเพณีนั้นมาใช้แสดงเป็นเครื่องหมายทางวัฒนธรรมของชาวไทยพวน เช่น ประเพณีกำฟ้า เป็นต้น นอกจากนี้ช่องทางใหม่ของการขับลำพวนนั้น ซึ่งได้รับโอกาสในการแสดงในงานเยี่ยมชมขององค์กรต่างๆ ของสภาวัฒนธรรมประจำตำบล ในรูปแบบการสาธิต หรือการจำลองภาพจากของจริง มากกว่าปรากฏอยู่ในวิถีชีวิตของชาวไทยพวนเช่นในอดีต เพื่อแสดงข้อมูลด้านวัฒนธรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่วัฒนธรรมและวิถีชีวิต เป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนและเยาวชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือแม้แต่การนำลำพวนไปเผยแพร่ในห้างสรรพสินค้าพาด้าในกรุงเทพมหานครเมื่อหลายปีที่ผ่านมา ในงานของชมรมไทยพวนแห่งประเทศไทย ซึ่งจัดเป็นการสร้างพื้นที่แห่งใหม่ให้การแสดงลำพวนของชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่บ่งบอกได้ว่าชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ ไม่เพียงแต่ต้องการใช้ลำพวนเป็นสื่อที่แสดงถึงอัตลักษณ์ร่วมเฉพาะกับคนในชุมชนเท่านั้น หากแต่ยังสื่อสารอัตลักษณ์ไปยังคนกลุ่มอื่นที่อยู่ต่างถิ่นอีกด้วย

นอกจากรูปแบบการแสดงสาธิตการขับลำพวนแล้ว ช่องทางการสื่อสารอย่างหนึ่งของลำพวนคือการถูกผลิตซ้ำในรูปแบบซีดีรอม หรือมีการบันทึกเสียงของหมอลำอาชีพ หรือหมอลำ

สมัครเล่นที่มีความสามารถ ไว้เพื่อใช้เผยแพร่ทางวิทยุชุมชน หรือเครื่องขยายเสียง เป็นต้น ซึ่งพื้นที่หรือช่องทางการสื่อสารของลำพวนในปัจจุบันเหล่านี้ กลายเป็นช่องทางใหม่ของการขับลำพวนที่แตกต่างไปจากอดีต และหลุดพ้นจากการเป็นส่วนหนึ่งในวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวันของชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ ที่เห็นได้อย่างชัดเจน

4) ผู้ชม ผู้ฟัง

ในอดีตการขับลำพวนจะมีผู้ให้ความสนใจและชื่นชอบเป็นจำนวนมาก เมื่อมีการจัดงานพิธีต่างๆ ขึ้น ในชุมชนไทยพวนก็จะจัดให้มีการแสดงลำพวนอยู่เสมอ ซึ่งกลุ่มผู้ฟังนั้นจะประกอบไปด้วยชาวไทยพวนทุกเพศทุกวัย แต่สำหรับในปัจจุบันผู้ชมลำพวนมีความนิยมในการฟังลำพวนลดน้อยลงไปจากอดีตเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ผู้ชมที่เหลือในปัจจุบันเป็นกลุ่มผู้ชมที่มีอายุประมาณ 50-60 ปี ขึ้นไปแล้วแทบทั้งสิ้น ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ฟัง “หน้าเก่า” หรือรุ่นเก่า ส่วนผู้ฟังรุ่นใหม่ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนชาวไทยพวน ไม่สนใจฟังลำพวนเหมือนคนพวนรุ่นก่อนๆ เนื่องมาจากการไม่เข้าใจในความหมายของลำพวน ไม่เข้าใจภาษาพวนพูดภาษาพวนไม่ได้ ฟังภาษาพวนไม่รู้เรื่อง เป็นปัจจัยหนึ่งทำให้เด็กและเยาวชนไทยพวนในอำเภอบ้านหมี่ ไม่ให้ความสนใจการขับลำพวน รวมถึงผลกระทบมาจากความเจริญของเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดสื่อรูปแบบต่างๆ ขึ้น เช่น โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต ซึ่งมีความทันสมัย และสามารถดึงความสนใจของคนในท้องถิ่นไปจากการชมลำพวน ตลอดจนการขาดความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับสื่อพื้นบ้านลำพวนซึ่งส่งผลกระทบต่อการแสดงออกหรือการปฏิบัติ (Performance) ลำพวนของเด็กและเยาวชนไทยพวนรุ่นใหม่ด้วย จึงทำให้ลำพวนไม่สามารถเป็นนันทนาการที่สร้างความสนใจ (Attitude) ให้กับเด็กและเยาวชนไทยพวนได้อย่างในอดีต

สำหรับการทำหน้าที่ของลำพวนในบทบาทต่างๆ ทั้งการทำหน้าที่ในระดับตัวบุคคล การทำหน้าที่ในระดับเครือข่ายและชุมชน การทำหน้าที่ในระดับสังคม นั้น พบว่า มีการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1) **หน้าที่ที่สืบเนื่อง** ลำพวนยังคงทำหน้าที่อยู่ในระดับเดียว คือ การทำหน้าที่ในระดับเครือข่ายและชุมชน ได้แก่ หน้าที่ในการสะท้อนตัวตนของหมอลำท้องถิ่นและหน้าที่ในการสร้างอัตลักษณ์ร่วมของชุมชน ซึ่งปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้การทำหน้าที่นี้คงอยู่นั้น เกิดจากปัจจัยภายในของตัวสื่อหรือลำพวนเอง โดยที่ลำพวนเป็นสื่อที่มีลักษณะอนุรักษ์นิยมสูง จึงส่งผลให้การทำหน้าที่ในการแสดงอัตลักษณ์หรือตัวตนของหมอลำมีความชัดเจน แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่นด้วยสำเนียงภาษาไทยพวนที่ผันแปรไปตามภูมิภาคหรือวัฒนธรรมหลักในสังคมที่ชาวไทยพวนอาศัยอยู่ ตลอดจนปัจจัยด้านภาษาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการขับลำพวน ที่ต้องใช้ภาษาไทยพวนใน

การขับลำพวน ดังนั้น จึงทำให้หมอลำและผู้ชม ผู้ฟัง ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการใช้ภาษาไทยพวน ดังนั้น ด้วยความเป็นสื่อที่อนุรักษ์นิยมสูง การใช้ภาษาไทยพวน ท่วงทำนอง อ้อยสร้อยหรือซ้ำ และลีลาอ่อนช้อยในการขับลำพวน จึงช่วยส่งผลให้ลำพวนยังคงสะท้อนความเป็นตัวตนของหมอลำท้องถิ่น และอัตลักษณ์ร่วมของชาวไทยพวนจวบจนปัจจุบัน

2) **หน้าที่ที่สูญหาย** กลุ่มนี้มีอยู่ทั้ง 3 ระดับ คือ การทำหน้าที่ในระดับปัจเจกบุคคล ได้แก่ หน้าที่ในการทบทวนชีวิต หน้าที่การปลดปล่อยแรงผลักดันทางเพศ หน้าที่พัฒนาภูมิปัญญา หน้าที่ในการเชื่อมสัมพันธ์หญิงและชาย การทำหน้าที่ในระดับเครือข่ายและชุมชน ได้แก่ ช่วยกระชับความสัมพันธ์ภายใน หน้าที่ในการสร้างอาชีพให้คนในท้องถิ่น หน้าที่สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน หน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะของชุมชน การทำหน้าที่ในระดับสังคม หน้าที่ในการบันทึกคำสั่งสอน ประวัติศาสตร์ชุมชนและให้ความรู้ หน้าที่ในการช่วยสืบทอดวรรณกรรมที่สำคัญของไทย

สำหรับปัจจัยที่ทำให้หน้าที่ประเภทต่างๆ ในแต่ละระดับของลำพวนได้สูญหายไปในปัจจุบันนั้น สามารถสรุปในภาพรวมได้ว่า เป็นผลมาจากการปรับเปลี่ยนทางสังคมอันเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ และความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบัน ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ ทั้งในแง่การสร้างทางเลือกใหม่เพิ่มขึ้นในการใช้สื่อเพื่อการสื่อสารระหว่างกันที่ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย เช่น มีสื่อโทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ เป็นต้น รวมถึงพลังในการสื่อสารของสื่อเดิม เช่น ลำพวน ที่มีความสามารถในการเชื่อมโยงวิถีชีวิตประจำวันของชาวไทยพวนในปัจจุบันกับคุณลักษณะของสื่อพื้นบ้านที่มีความอนุรักษ์นิยมสูงได้

3) **หน้าที่ที่คลี่คลาย** ของลำพวนในปัจจุบันนั้น มีอยู่ใน 2 ระดับ คือ การทำหน้าที่ในระดับปัจเจกบุคคล ได้แก่ หน้าที่ในการสร้างความบันเทิง การทำหน้าที่ในระดับสังคม ได้แก่ หน้าที่ส่งเสริมพระพุทธศาสนา

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลให้การทำหน้าที่ของลำพวน ในด้านหน้าที่ในการสร้างความบันเทิง และหน้าที่ส่งเสริมพระพุทธศาสนา ได้คลี่คลายไปจากในอดีตนั้น มาจากปัจจัยด้านผู้ส่งสารหรือหมอลำและหมอแคนเอง ซึ่งในปัจจุบันมีจำนวนลดน้อยลงโดยเฉพาะหมอลำอาชีพและหมอแคนอาชีพ ในอำเภอบ้านหมี่ ซึ่งยังคงมีอยู่เพียงฝ่ายละ 1 ท่าน จึงทำให้การทำบทบาทหน้าที่ในการสร้างความบันเทิง และหน้าที่ส่งเสริมพระพุทธศาสนา ต้องปรับเปลี่ยนไปในรูปแบบของการเปิดเทปหรือซีดีบันทึกเสียงการขับลำพวนของหมอลำอาชีพแทนการชมการแสดงสด เพื่อสร้างความบันเทิงใจให้กับกลุ่มผู้ชมรุ่นเก่าซึ่งมีอายุประมาณ 60 ปีขึ้นไป และยังคงมีความ

ขึ้นชอบฟังการขับลำพวน หรือแม้แต่ในงานพิธีทางศาสนาต่างๆ จะมีการเปิดเทปบันทึกเสียงขับลำพวนภายหลังจากพิธีทางศาสนาแทนการแสดงหมอลำสด

4) **หน้าที่ที่เพิ่มขึ้น** จากในอดีตการทำหน้าที่ในระดับเครือข่ายและชุมชน ได้แก่หน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน เพียงหน้าที่เดียว ซึ่งปัจจุบันเป็นหน้าที่ที่แผ่กระจายในรูปแบบของการเยี่ยมชม การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นชาวไทยพวน ของคนนอกชุมชน ที่เข้ามามีบทบาทในการสร้างหน้าที่ใหม่ด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ผ่านทางสภาวัฒนธรรมประจำตำบล ดังนั้น ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดหน้าที่ที่เพิ่มใหม่ ซึ่งเป็นหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนนั้น เป็นผลมาจากสถาบันที่เกิดขึ้นใหม่และเป็นสถาบันภายนอกชุมชนและเป็นผลพวงมาจากนโยบายของรัฐ ที่เข้ามาสนับสนุนในรูปแบบของสภาวัฒนธรรมประจำตำบล ภายในชุมชนไทยพวน อำเภอบ้านหมี่

สำหรับสถานภาพด้านคุณค่าและความหมายของลำพวนในอดีตและปัจจุบัน ในแง่ของจิตวิญญาณของความเป็นคนพวนที่ถูกถ่ายทอดผ่านลำพวนมานั้น แต่เดิมลำพวนจะแสดงถึงการถ่ายทอดวิถีการดำเนินชีวิตของชาติพันธุ์ ที่มีความผูกพันกับธรรมชาติ สิ่งศักดิ์ ศาสนา และพิธีกรรมต่างๆ ที่ได้รับการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ไม่ได้มีความเปลี่ยนแปลงไป โดยลำพวนยังคงแสดงถึงคุณค่าและความหมายด้านจิตวิญญาณของความเป็นคนพวนไว้อย่างเดิม เช่นเดียวกับในอดีต โดยการแสดงลำพวนไม่มีการเปลี่ยนแปลงยังคงไว้ซึ่งความเป็นสื่อพื้นบ้านที่มีลักษณะอนุรักษ์นิยมสูงเช่นเดิม

ส่วนคุณค่าทางภาษา วรรณศิลป์ นั้น ภาษาที่ใช้ในการร้อยกรอง ทำนองที่ใช้ในการขับลำพวน ยังคงไว้ซึ่งความเป็นลำพวนเช่นในอดีตที่ผ่านมา ลำพวนไม่สามารถใช้ภาษาไทยกลางในการขับได้ ไม่สามารถใช้ทำนองที่แตกต่างจากที่มีอยู่ ยังคงไว้ซึ่งทำนองเชิงซ้ำ เน้นนาบและอ้อยสร้อย สอดรับกับบุคลิกภาพของชาวไทยพวนที่มีความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตนอยู่เสมอมา ด้านคุณค่าการให้คติสอนใจ ครอบครัวชาวไทยพวน ในอำเภอบ้านหมี่ ในปัจจุบันมีรูปแบบการอบรมสั่งสอนด้วยวิธีอื่น เนื่องจากลำพวนลดความนิยมลงไปจากเดิมจึงไม่สามารถใช้ลำพวนในการอบรมสั่งสอนลูกหลานได้เช่นเดิม แต่อย่างไรก็ตามภายในตัวของลำพวนเองยังคงไว้ซึ่งคุณค่าด้านนี้ไม่มีเปลี่ยนแปลง เพียงแต่ถูกมองข้ามและไม่ถูกนำมาใช้เช่นเดียวกับในอดีต

สำหรับคุณค่าด้านอัตลักษณ์ของลำพวนนั้น ตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบันยังคงแสดงถึงอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ไทยพวนได้อย่างเดิม เนื่องจากลำพวนเป็นสื่อที่อนุรักษ์นิยมสูง จึงยังคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ด้านการขับลำพวนหรืออัตลักษณ์ของตัวเอง ตลอดจนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยพวนที่สะท้อนผ่านลำพวนออกมาโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าในด้านคุณค่าและความหมายของลำพวน เมื่อเปรียบเทียบกับต้นไม้แห่งคุณค่าในการปรับประยุกต์สื่อพื้นบ้านแล้ว สิ่งที่จัดเป็นแก่นของลำพวน อันได้แก่ จิตวิญญาณของความเป็นคนพวน คุณค่าทางภาษา วรรณศิลป์ ด้านคุณค่าของคติสอนใจ และคุณค่าด้านอัตลักษณ์ ของลำพวนไม่มีการเปลี่ยนแปลง เป็นส่วนที่ฝังรากลึกอยู่ในความเป็นชาติพันธุ์ของชาวไทยพวน ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ยาก ด้วยปัจจัยที่เกิดจากความ เป็นสื่อพื้นบ้านที่มีความอนุรักษ์นิยมสูงภายในตัวของลำพวนนั่นเอง

4. แนวทางการสืบทอดลำพวน ของชาวไทยพวนอำเภอบ้านหมี่

การสืบทอดตัวหมอลำและหมอแคน ในการลำพวนนั้น มีความยากลำบากพอสมควร และที่ผ่านมามีความพยายามที่จะจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านระบบโรงเรียนเพื่อสร้างความสนใจ ลำพวนให้กับเด็กๆ แต่ประสบปัญหาด้านการสนับสนุนจึงทำให้ขาดความต่อเนื่อง ประกอบกับ ปัญหาเรื่องการใช้ภาษาไทยพวน ของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน ทั้งด้านทักษะการฟังและการพูด ซึ่งต้องอาศัยครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญในการปลูกฝังเรื่องนี้

ส่วนการสืบทอดและการประยุกต์ด้านรูปแบบและเนื้อหา ของลำพวนนั้น ยังไม่เกิดทางออกของความเป็นไปได้ที่จะปรับเปลี่ยนหรือประยุกต์การขับลำพวนให้เป็นลักษณะใด เนื่องจากรูปแบบของลำพวนนั้นมีลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชาวไทยพวน และหากปรับเปลี่ยนไปเป็นอย่างอื่นแล้วอาจทำให้ไม่สะท้อนถึงความเป็นลำพวนของชาวไทยพวนได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะภาษา ลีลา และท่วงทำนอง เป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยพวนอันโดดเด่น แต่หากเป็นการปรับประยุกต์ลำพวนในเรื่องของการแต่งกายให้สวยงามและลักษณะการนำเสนอที่มีการฟ้อนประกอบการขับลำพวน ตลอดจนการสร้างเนื้อหาขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับปัจจุบันนั้น เห็นว่าสามารถทำได้ แต่ปัจจุบันยังไม่เคยประยุกต์ลำพวนให้เป็นไปตามลักษณะดังกล่าวมาก่อน

สำหรับการเพิ่มช่องทางผ่านพิธีกรรมและโอกาสในการแสดง ถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบไปจากการขับลำพวนสดๆ ชมการขับลำพวนสดๆ เป็นการบันทึกเสียงหรือแผ่นซีดี แล้วนำไปเปิดหรือเผยแพร่ในโดยการออกอากาศทางสถานีวิทยุ และการจัดแสดงในรูปแบบการสาธิตเมื่อมีบุคคลจากภายนอกชุมชนเข้ามาเยี่ยมชมวิถีชีวิต รวมไปถึงการแสดงในโรงเรียนของเด็กและเยาวชนชาวไทยพวนบ้างเล็กน้อย แต่อย่างไรก็ตามช่องทางการสื่อสารหรือพื้นที่ในการแสดง ลำพวนในรูปแบบใหม่นี้อาจช่วยเก็บรักษาการแสดงลำพวนไว้ได้ แต่ไม่สามารถสร้างศิลปินรุ่นใหม่ให้เกิดขึ้นได้ เนื่องจากสื่อประเภทเทปและซีดีไม่ใช่สื่อที่มีมาแต่ดั้งเดิมในชุมชนอย่างแท้จริง

ประการสุดท้ายเป็นแนวทางการสืบทอดกลุ่มผู้ชม ผู้ฟังลำพวน โดยในมิตินี้เป็นความยากลำบากในการสืบทอดมากที่สุดของกระบวนการสื่อสาร อันเนื่องมาจากปัจจุบันมีเพียง

ผู้รับสารที่เป็นคนที่มีอายุเลยวัยกลางคนไปแล้วเท่านั้นที่ยังคงมีความคุ้นเคย และชื่นชอบการขับลำพวนอยู่ แต่ผู้รับสารกลุ่มที่สำคัญที่สุดผู้ซึ่งสามารถจะมีการพัฒนาการเป็นหมอลำหรือหมอแคน ในอนาคตนั้นกลับหดตัวลงอย่างรวดเร็ว และโอกาสในการสืบทอดให้เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันเป็นสิ่งที่ยาก เนื่องจากประสบปัญหาเรื่อง เด็กชาวไทยพวนไม่พูดภาษาพวน จึงทำให้ไม่สามารถเข้าใจความหมายของลำพวน ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาพวนได้อย่างเข้าใจ อันส่งผลให้ไม่เกิดความสนใจลำพวนในที่สุด ซึ่งการที่เด็กไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ พุดภาษา ไทยพวนลดลง เป็นผลมาจากขาดการปลูกฝังของคนในครอบครัว ที่ควรริเริ่มและให้ความสำคัญ กับการใช้ภาษาพวนของเด็กในระดับครอบครัวด้วยการปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย

การอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง ลำพวน: การวิเคราะห์การสื่อสารกับการสืบทอดอัตลักษณ์ชาว ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี นั้น ทำให้ผู้ศึกษาเห็นถึงประเด็นเรื่องศักยภาพในการสืบทอด ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่หรือการสูญสิ้นของสื่อพื้นบ้านแต่ละชนิด ไม่ว่าจะเป็นศักยภาพ ในการสืบทอดตัวศิลปิน ผู้ชม เนื้อหา หรือช่องทางการสื่อสาร ภายใต้เงื่อนไขปัจจัยภายในตัวของ สื่อพื้นบ้านเอง และปัจจัยกระทบจากภายนอก

ในกรณีลำพวนนั้น จะเห็นได้ว่าเงื่อนไขปัจจัยภายในที่เอื้ออำนวยต่อการสืบทอดนั้น เป็นเรื่องของ เนื้อหาสาระที่ถูกถ่ายทอดในลำพวนสามารถปรับเปลี่ยนหรือประยุกต์ได้อย่าง หลากหลาย ตามสถานการณ์และสภาวะในปัจจุบัน รวมถึงช่องทางหรือโอกาส พื้นที่ในการแสดง ที่เอื้ออำนวยในทุกๆ โอกาสและทุกๆ สถานที่ และปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่เกื้อหนุนให้มี การสืบทอดสื่อพื้นบ้านชนิดนี้ คือ ความสนุกสนาน ที่ได้รับจากการชมหมอลำพวนหากผู้ชมนั้น สามารถเข้าใจในความหมายได้เป็นอย่างดี

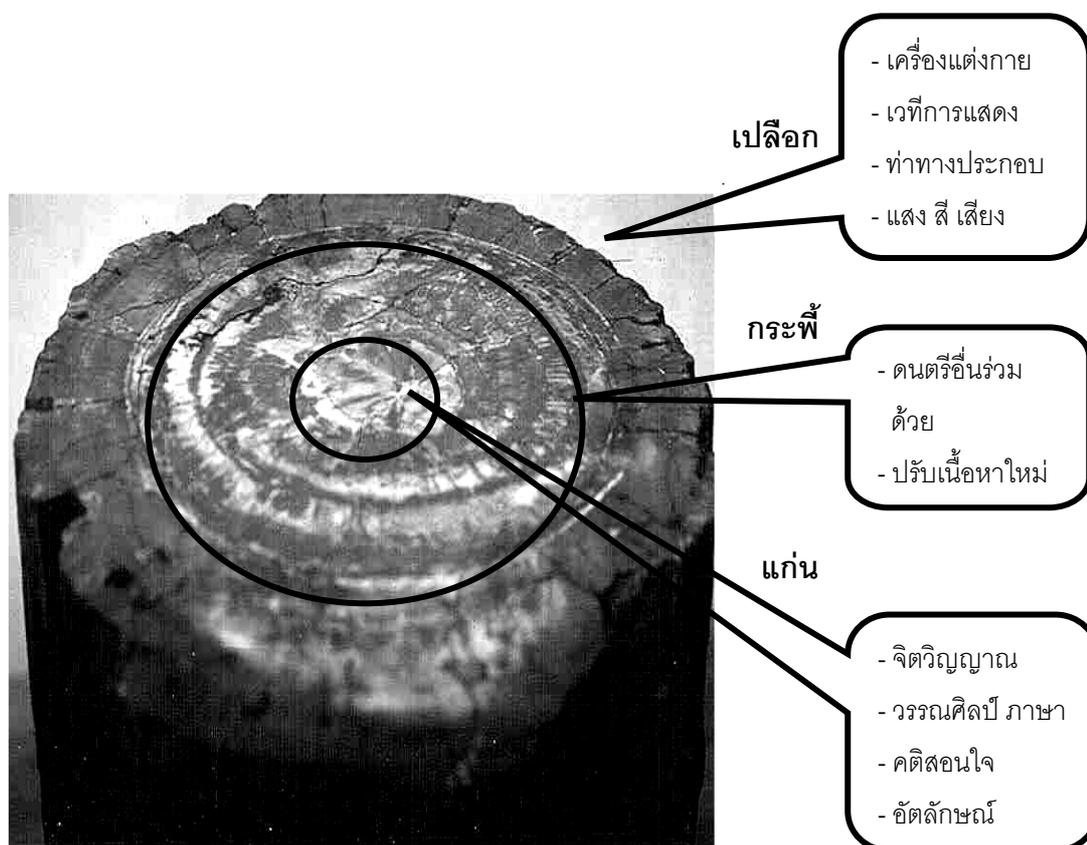
ส่วนปัจจัยภายในที่เป็นอุปสรรคต่อการสืบทอดลำพวนนั้น จะเห็นได้ว่าลำพวนเป็น สื่อพื้นบ้านที่มีลักษณะอนุรักษนิยมสูง คือ มีความตึงตัวของสื่อสูงและมีความยืดหยุ่นต่ำ ทำให้สื่อ ประเภทนี้ปรับประยุกต์ได้ยาก เช่น ในเรื่องของภาษาและทำนอง โดยภาษาที่ใช้ในการขับลำพวน นั้นต้องเป็นภาษาไทยพวนเท่านั้น แต่ปัจจุบันกลับพบว่าเด็กและเยาวชนไทยพวน พุดภาษาพวน น้อยลง และไม่สามารถสื่อสารทำความเข้าใจในความหมายของภาษาไทยพวนได้ ดังนั้น เงื่อนไข สำคัญคือการให้ชาวไทยพวนหันมาสนใจใช้ภาษาพวนให้มากขึ้น และมีการสอนหรือปลูกฝังค่านิยม การใช้ภาษาพวนให้กับลูกหลานของตน จึงจะทำให้ปัจจัยด้านภาษาที่เป็นลักษณะอนุรักษนิยม

ของสื่อประเภทนี้ไม่เป็นอุปสรรคต่อการสืบทอดอีกต่อไป ในด้านทำนองนั้น เป็นสิ่งที่ตั้งตัวสูงมาก สำหรับสื่อพื้นบ้านประเภทนี้ เนื่องจากทำนองที่ใช้ในการขับลำพวนนั้น จำเป็นต้องใช้ทำนองพวนในการขับ และทำนองพวนนี้มีความเขื่องช้า อ้อยสร้อย ซึ่งขัดกับสภาพสังคมและบุคลิกของชาวไทยพวนในปัจจุบัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องสร้างศักยภาพด้านอื่นของลำพวนขึ้นมาเพื่อลดช่องว่างของทำนองการขับกับสภาพในปัจจุบัน

สำหรับศักยภาพในการปรับตัวของสื่อพื้นบ้านนั้น เจริญชัย อิศรเดช และคณะ (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2548, น.42) ให้คำนิยามไว้ว่า เป็นความสามารถของสื่อที่จะดำรงอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง โดยการประยุกต์หรือพลิกผันคุณลักษณะ (attribute) เก่าบางประการให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ใหม่ที่เปลี่ยนไปของบริบทใหม่ที่รองรับสื่อ โดยดำรงอัตลักษณ์เดิมไว้ได้เป็นส่วนใหญ่ แต่อาจยอมลดทอนหรือถอดรื้อตลอดจนสร้างสรรค์ประกอบบางประการสื่ออื่น เพื่อให้อยู่รอดได้ จากนิยามที่กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นว่ามีมิติการวัด การปรับตัวเป็น 3 มิติ คือ **การคงไว้เหมือนเดิม** ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ถูกเก็บไว้ **การปรับเปลี่ยน** ซึ่งเป็นคุณลักษณะเดิมที่เปลี่ยนแปลงไป และ**การสร้างใหม่** ซึ่งเป็นคุณลักษณะใหม่ที่ถูกรังสรรค์เพิ่มเติมขึ้นมา

ดังนั้น เมื่อนำองค์ประกอบและสถานการณ์ของลำพวนมาพิจารณาถึงศักยภาพในการปรับตัว ตามต้นไม้แห่งคุณค่าในการปรับประยุกต์สื่อพื้นบ้านแล้ว จะเห็นว่า **แก่นของหมอลำพวน** ซึ่งเป็นส่วนของจิตวิญญาณ คุณค่าทางภาษา วรรณศิลป์ การให้คติสอนใจ และด้านอัตลักษณ์ ที่จำเป็นต้องรักษาไว้จะเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ซึ่งนั่นหมายถึง ภาษาพวน ทำนองพวน และการสอดแทรกแง่คิดสอนใจ โดยผู้ที่จะเป็นหมอลำพวนได้ต้องเข้าใจและใช้ภาษาพวนในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี เข้าถึงและซาบซึ้งในทำนองแคนพวน ที่มีความแตกต่างจากแคนอีสาน ตลอดจนต้องมีความรู้รอบด้านในเรื่องต่างๆ เพื่อสอดแทรกแง่คิดคติสอนใจให้กับผู้ฟังลำพวนได้ สำหรับ**กระพี้ของหมอลำพวน** นั้นได้แก่ เครื่องดนตรีประกอบ ซึ่งอาจใช้ชนิดอื่นเข้าร่วมกับแคนพวนซึ่งเป็นเครื่องดนตรีหลักที่ต้องคงไว้ และเนื้อหาที่สามารถปรับได้ตามสถานการณ์ในการแสดง ดังเช่นในอดีตที่ผ่านมาเคยมีการขับลำพวนในการหาเสียงของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วด้วย ส่วน**เปลือกของหมอลำพวน** ซึ่งเป็นองค์ประกอบอื่นๆ ที่จะเรียกความสนใจจากผู้ฟัง ผู้ชม และเป็นองค์ประกอบที่สามารถปรับเปลี่ยนและสร้างใหม่ได้ เช่น เครื่องแต่งกาย เวทีการแสดง การแสดงท่าทางประกอบ การแสดงประกอบ แสง สี เสียง เป็นต้น โดยเปรียบได้กับภาพของต้นไม้เพื่อการปรับประยุกต์สื่อพื้นบ้านดังนี้

ภาพที่ 8.1
แสดงภาพของต้นไม้เพื่อการปรับประยุกต์สื่อพื้นบ้านกรณีลำพวน
อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

จากลักษณะแก่น กระจัง และเปลือกเมื่อเปรียบเทียบกับต้นไม้แล้ว ผู้ศึกษาเห็นว่าจากข้อมูลในการศึกษาที่ผ่านมาลำพวนมีแนวโน้มของการปรับเปลี่ยนแบบรักษาแก่น คือ ยังคงรักษาการใช้ภาษาไทยพวนไว้ การใช้งานพวนแบบเดิม และมีการสอดแทรกคติสอนใจลงไปในบทขับลำพวน และอาจเพิ่มเครื่องดนตรีอื่นเข้าไป แต่ยังคงใช้แคนพวนเป็นเครื่องดนตรีหลักเช่นเดิม พร้อมทั้งมีการสร้างเนื้อหาขึ้นใหม่ที่น่าสนใจมากขึ้น โดยมีการปรับเปลี่ยนเครื่องแต่งกายของผู้แสดงหรือหมอลำและหมอแคนให้ดึงดูดตามมากขึ้น ตลอดจนการจัดเวทีการแสดงที่สวยงามประกอบการแสดง หรืออาจมีนักแสดงเพิ่มขึ้น โดยใช้แสง สี เสียง เพื่อสร้างแรงจูงใจเป็นต้น

นอกจากการปรับปรุงองค์ประกอบหรือคุณลักษณะของลำพวนโดยปรับเปลี่ยนแบบรักษาแก่นแล้ว ในส่วนขององค์ประกอบด้านการสื่อสารเองโดยเฉพาะหมอลำ หมอแคน ตลอดจนผู้นำชุมชนไทยพวน และชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ นั้น ได้มีความพยายามในการต่อสู้เพื่อขยายพื้นที่ในการแสดงลำพวนออกไป โดยหาช่องทางในการสื่อสารหรือการสร้างโอกาสในการแสดงรูปแบบอื่นอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นความพยายามของหมอลำอาชีพในการบันทึกเสียงลงเทปคาสเซต หรือแผ่นซีดี ความพยายามของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมหรือจัดแสดงหมอลำพวนในทุกโอกาสที่สามารถทำได้ เช่น เมื่อมีบุคคลภายนอกเข้ามาเยี่ยมชมวิถีชีวิตชาวไทยพวน การสร้างเวทีทางวัฒนธรรมของชาวไทยพวนในงานประเพณีกำฟ้า ซึ่งมักมีการแสดงลำพวนประกอบอยู่เสมอหรือ แม้แต่การจัดประกวดแข่งขันลำพวนให้กับหมอลำสมัครเล่นได้มีพื้นที่แสดงความสามารถ

นอกจากนี้ ยังมีการเปิดเสียงบันทึกการแสดงหมอลำพวนทางสื่อวิทยุชุมชนคนพวนเป็นประจำด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าความพยายามต่างๆ ที่กล่าวมานั้น แสดงออกถึงการต่อสู้เพื่อดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ภายใต้กระแสความทันสมัยจากภายนอกที่เข้ามาปะทะกับชุมชนชาวไทยพวนมาเป็นระยะเวลาหลายสิบปี ด้วยศักยภาพของชุมชนที่มีความเข้มแข็งทางชาติพันธุ์ของชาวไทยพวน แต่อย่างไรก็ตามการได้รับแรงสนับสนุนจากภายนอกก็ยังคงเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นสภาพวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่จะเข้ามาช่วยสนับสนุนฟื้นฟูลำพวนให้ยังคงอยู่กับชุมชน หรือหน่วยงานด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวประจำจังหวัดลพบุรี ที่จะมีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวภายในชุมชนไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ ซึ่งจัดเป็นการเปิดพื้นที่หรือสร้างโอกาสในการแสดงลำพวนให้เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนการเป็นพื้นที่สำหรับชาวไทยพวนจะได้ใช้แสดงถึงอัตลักษณ์และความมีตัวตนของชาติพันธุ์ให้กับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนได้รับรู้อีกด้วย ดังนั้นแรงผลักดันจากภายนอกจึงนับว่าเป็นการเสริมแรง (Empowerment) ให้กับชาวไทยพวนประการหนึ่ง ที่จะได้มีกำลังใจในการดำรงไว้ซึ่งสื่อพื้นบ้านที่แสดงถึงอัตลักษณ์ และเกิดกำลังใจขึ้นได้ว่ายังมีผู้ให้การสนับสนุนอยู่ไม่ได้ต่อสู้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์อย่างโดดเดี่ยว

ในด้านบทบาทหน้าที่นั้นลำพวนควรมีการ **ปรับตัวในด้านบทบาทหน้าที่** ในการเป็นพื้นที่ หรือเวทีสาธารณะให้มากขึ้น ด้วยการพยายามให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำรงรักษาลำพวนและนำสื่อพื้นบ้านชนิดนี้ไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน เนื่องจากสื่อพื้นบ้านหรือกิจกรรมทางวัฒนธรรม เป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารทางสังคม โดยอาศัยสื่อพื้นบ้านนั้นเป็นสื่อกลาง และสามารถช่วยให้คนหมู่มากเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ โดยอาจเริ่มต้นจากกลุ่มเล็กๆ ของผู้ที่สนใจลำพวนอยู่ก่อนแล้ว เช่น หมอลำสมัครเล่นประจำหมู่บ้านและกลุ่มผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นการเน้นให้ผู้สูงอายุเป็นผู้มีบทบาทหลัก แล้วจึงเริ่มขยายผลไปสู่รุ่นถัดมา

ซึ่งยังถือว่ามีคุณค่ากับลำพวนอยู่บ้าง แล้วจึงขยับขยายไปสู่กลุ่มเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ ที่มีแนวโน้มที่จะทำความรู้จักและคุ้นเคยกับลำพวนบ้างแล้ว ในการดำเนินการเพื่อขยายพื้นที่พืชน้ำที่การเป็นพื้นที่สาธารณะในลักษณะนี้จะช่วยให้ หน้าทีของลำพวนในการเป็นพื้นที่สาธารณะ ได้หวนกลับคืนมาอีกครั้ง และยังเป็นการให้ความหมายใหม่กับการใช้เป็นพื้นที่ในการพบปะพูดคุย เชื่อมสายสัมพันธ์ระหว่างรุ่นวัยของชาวไทยพวนได้มากขึ้น เนื่องจากทุกคนกลายเป็นส่วนร่วมของพื้นที่แห่งนี้โดยไม่มีพรมแดนอดีต ปัจจุบัน อนาคต มาเป็นเครื่องแบ่งกันความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพวนได้ และยิ่งไปกว่านั้น การเป็นพื้นที่สาธารณะของชุมชนไทยพวนแต่ละหมู่บ้านแล้ว การสร้างเครือข่ายของหมอลำพวนระหว่างหมู่บ้านเพื่อใช้สร้างเป็นพื้นที่สาธารณะในลักษณะนี้ ร่วมกันได้ในอีกระดับหนึ่งหรืออีกทอดหนึ่งด้วย ก็จะสามารถส่งเสริมให้ชุมชนไทยพวน อำเภอ บ้านหมี่ มีความเข้มแข็งทางชาติพันธุ์มากขึ้น โดยสะท้อนมาจากอัตลักษณ์ที่ถูกถ่ายทอดผ่านการขับลำพวน

ดังนั้น จากผลการศึกษาพบว่า การสืบทอดลำพวนนั้น ยังมีโอกาสที่สามารถทำให้ ลำพวนกลับเข้ามามีบทบาทในชุมชนไทยพวน อำเภอ บ้านหมี่ ได้อีกครั้ง ภายใต้แนวทางการปรับตัวของสื่อพื้นบ้านชนิดนี้ ซึ่งสิ่งหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดสำคัญในการใช้เป็นแนวทางการปรับตัวของลำพวน คือ หลักเกณฑ์เรื่องสิทธิของเจ้าของวัฒนธรรม ซึ่งเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงของสื่อพื้นบ้านหลายครั้งเกิดจากความต้องการและแรงผลักดันของ “คนนอก” ที่มีใช้เจ้าของวัฒนธรรม จึงอาจสร้างความสูญเสียให้แก่สื่อพื้นบ้าน (กาญจนา แก้วเทพ, 2548, น.43) ดังนั้น หลักการปฏิบัติที่สำคัญประการหนึ่งที่ควรยึดถือในการปรับประยุกต์สื่อลำพวน คือ หลักการเรื่องสิทธิของเจ้าของวัฒนธรรม ในการจะเลือกคุณลักษณะใดเพื่อคงไว้ เลือกปรับเปลี่ยนคุณลักษณะใด รวมทั้งเลือกสร้างใหม่ในคุณลักษณะใด เนื่องจากเจ้าของวัฒนธรรมจะเป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจสื่อพื้นบ้านของตนเองอย่างถ่องแท้ หากการปรับประยุกต์สื่อพื้นบ้านเกิดขึ้นจาก “คนนอก” ผู้ที่ไม่เข้าใจสื่อชนิดนั้นอย่างแท้จริงแล้ว อาจสร้างความเจ็บช้ำน้ำใจให้กับเจ้าของวัฒนธรรม และสร้างความสูญเสียให้กับสื่อพื้นบ้านได้ ตลอดจนการสร้างเสริมหน้าที่ในการเป็นพื้นที่สาธารณะของสื่อลำพวนให้มากขึ้นดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการกลับมาของหน้าที่ด้านอื่นๆ ของลำพวนได้เพิ่มขึ้นอีก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เนื่องจากการศึกษาเรื่อง ลำพวน : การวิเคราะห์การสื่อสารกับการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นถึงสถานภาพของลำพวนในปัจจุบันที่กำลังเข้าสู่สภาวะสูญหาย ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าการเข้าสู่สถานการณ์เช่นนี้ในปัจจุบันของลำพวน จะเป็นเครื่องแสดงถึงควมมีตัวตนของชาวไทยพวนที่ลดลงในอนาคต ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นบุคคลหนึ่งซึ่งเป็นลูกหลานของชาวไทยพวน จังหวัดลพบุรี จึงมีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการสภาพปัญหาทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ของตนเอง ดังนั้นผลการวิจัยที่ได้นี้ จะสามารถให้ผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น สภาวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี สภาวัฒนธรรมประจำตำบล ในเขตชุมชนไทยพวนต่างๆ ชมรมไทยพวนแห่งประเทศไทย ได้ใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดการขับลำพวนให้ดำรงอยู่ภายใต้สภาวะปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นเครื่องแสดงถึงควมมีตัวตนของคนพวนบนผืนแผ่นดินไทยต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

นอกจากผู้วิจัยเชื่อว่าการศึกษาในครั้งนี้เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการศึกษาสื่อพื้นบ้านหรือสื่อวัฒนธรรมอื่นๆ ของชาวไทยพวนและชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทยได้ภายใต้แนวคิดเรื่องการผลิตซ้ำ เพื่อสืบทอด ของสำนักวัฒนธรรมศึกษา โดยสำหรับการศึกษาถึงสื่อพื้นบ้านหรือวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยพวนที่มีความน่าสนใจในการศึกษาวิจัยต่อไปนั้น ไม่ว่าจะเป็นประเพณีเสอกระจาด ที่นับวันจะสูญหายไปจากสังคมชาวไทยพวนมากขึ้น หรือแม้แต่การเล่นพื้นบ้านอย่างเช่น นางกวัก นางดั่ง ซึ่งพบเห็นได้น้อยในวิถีชีวิตชาวไทยพวนในปัจจุบัน แล้ว ตลอดจนการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างลำพวนของชาวไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ และลำพวนของชาวไทยพวนกลุ่มอื่นในประเทศไทย หรือแม้แต่ลำพวนของชาวพวนที่เชียงใหม่ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ว่ามีความแตกต่างกันในด้านองค์ประกอบของสื่อพื้นบ้านที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชาวพวน ประเด็นต่างๆ อย่างไร ประเด็นเหล่านี้จึงเป็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาวิจัยถึงการอนุรักษ์เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมของชาติพันธุ์และความเป็นคนพวนให้คงอยู่ต่อไป